

ДЕЙЛ КАРНЕГИ

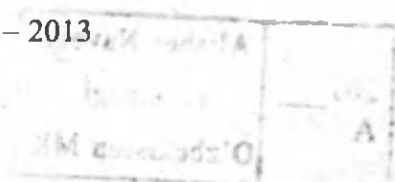
Сабот ортидаги манзил

Сиз излаган китоб

*...Нотиқлик санъат даражасига кўтарилганда,
тингловчиларга яхши сахна асари ёки бадиий фильм
кўриб чуқур таассурот олган каби ҳис уйғотади.*

MAJBURIY
NUSXA

Тошкент – 2013

УДК: 821.512.133-3

КБК: 88.52 - *шахс психологияси*

К 25

Карнеги, Дейл

Сабот ортидаги манзил. Таржимон: Хайрулла Қосимов

- Тошкент: «Yurist-media markazi» нашриёти, 2012 йил, 60 бет.

ISBN 978-9943-387-62-1

УДК: 821.512.133-3

КБК: 88.52

Тақризчи:

Абдулазиз Абдурахмонов,
фалсафа фанлари доктори

Масъул муҳаррир:

Муяссархон Охунова, адабиётшунос.

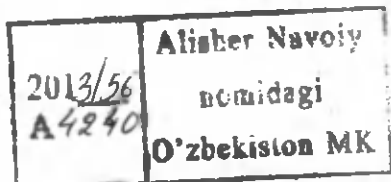
Нашрга тайёрловчи:

Акмал Нажмиддинов

ISBN 978-9943-387-62-1

№ 31737
09/1

© «Yurist-media markazi» нашриёти, 2013- йил

МУҚАДДИМА

Муҳтарам китобхон! Бугун ушбу навбатдаги рисола таржимаси орқали яна сиз билан мулоқотга киришаётганимиз жуда ҳам мароқли.

Ҳозиргача «Сиз излаган китоб» туркумида эътиборингизга ҳавола этилган «Чидаш санъати», «Безовталиқ офати», «Изтироб асоратлари», «Эътироф баҳоси», «Иқрорлик – мағлубият эмас», «Фаолият – галаба шоҳсупаси» номларида эркин таржима қилинган рисолалар билан танишиб чиқдингиз.

Ушбу китоб ҳаётнинг барча жабҳаларида – оилада, ўқишда, ишда, ишлаб чиқаришни бошқаришда, одамлар билан самимий, ишчан мулоқотлар ўрнатишда, мантикий фикр-мулоҳаза юритиш, муваффақиятга эришиш сирлари, дўстона ва оқилона турмуш тарзини шакллантира олиш каби иқтисодий, ижтимоий, сиёсий, маданий босқичларида, кундалиқ турмушимизда учрайдиган муаммо ва унинг ечимларини ижобий ҳал этишда ҳар бир инсонга дастур даражасидаги қўлланма эканлигини эътироф этмай иложимиз йўқ.

Буни қарангки, бугунги кунга келиб, Дейл Карнеги асарларини ўзбек тилига ўгириш бир ижодий мусобақага айланиб бормоқда.

Бу ношир ва таржимонларимизнинг ўқувчиларни ҳаётда фаол бўлишлари учун қўшган ўзига хос кўмакчи, ҳиссасидир.

Ҳар қандай санъат ўз қонун-қоидалари, услублари ва негизига эга. Ушбу китобимизнинг дастлабки бобида биз сўзлашув – нутқ самарадорлиги ва таъсирчанлигини таъминлаш ҳамда уни ҳаётда қўллай олиш усуллари билан танишамиз.

Биз бу қўлланма туфайли келгусида балоғат ёшидаги инсонларнинг чиройли, равон сўзлаша оладиган бўлишларини хоҳлаймиз. Бунинг учун бирдан-бир йўл – мақсад сари тўғри интила билиш, унинг пойдеворини мустақкам қуришдан бошлаш лозимлигини таъкидлашни истардик.

Инсон кўнглидаги фикр – мақсадни икки оғиз сўзда ифодалай олмаса, эшигувчи – тингловчига етказа олмаса, бундан ортиқ жоҳиа, тушкунлик йўқ.

Мен буни ҳеч қандай муболағасиз айтмоқдаман.

Мен нотиқлик санъати ўқувини ташкил қилиш ва машғулотлар ўтказишни 1912 йил – айнан машҳур океан лайнери «Титаник» Шимолий Атлантиканинг музли сувлари остига фарқ бўлган йили бошлагандим.

Ўқув машғулотлари дастури билан таништириш мақсадида ўтказилган йиғилишларда тингловчилар нималарни ўрганадилар, Дейл Карнеги машғулотларининг қандай аҳамияти бор каби масала-саволлар атрофлича муҳокама қилинади. Уларнинг кўпчилигига хос бўлган муаммо – нутққа бориб тақаларди. «Мендан ўрнимдан туриб бирор гап айтишни сўрашса, ўзимни қанчалар қўлга олиб сўзлашга ҳаракат қилсам-да, барибир ўзимни йўқотиб қўяман. Гапларим пойма-пой бўлиб, нима деяётганимни ҳам билмай қоламан. Мен кўпчилик олдида хо-

тиржам, чиройли сўзлашни жуда хоҳлайман. Фикрларимни жамлаш, мантиқий сўзлаш, ўзимни тутиб олиш, тортинчоқликдан халос бўлган ҳолда ҳар қандай даврада бемалол ва равон сўзлашни истайман».

Бундай кайфият, ҳолат сизга ҳам танишми? Бундай ноқулайлик бошингиздан ўтганми? Ҳар қандай давра қаршисида икки оғиз гапни қойилмақом қилиб сўзлаш қўлингиздан келадими? Сиз бунга тайёرمىсиз. Ишонқирамаяпсиз. Бунақа гумон-шубҳаларни бас қилинг. Модомики, Сиз ушбу китобни қўлингизга олиб, ўқишни бошлаган экансиз, албатта ўз фикр-мулоҳазаларингизни маъноли ифодалай олиш қобилиятингиз шакллана бошлаганига ишонч ҳосил қиласиз.

Қалбимдан сезиб, нима демоқчи бўлаётганингизни фаҳмлаб турибман. Агар мен билан сўзлашиш имкониёти туғилиб қолса, «Жаноб Карнеги, наҳотки мен келгусида нутқимдаги қусурлардан қутулиб, равон сўзлай олишимга ишонсангиз?! Менимча, кўнглимни кўтариш, руҳлантириш учун шундай демоқдасиз, тўғрими?» деган бўлардингиз. Мен бундай савол берувчиларга жуда кўп дуч келдим.

Ўз ҳаётий тажрибаларимдан келиб чиқиб, виждонан сизни ишонтириб айтаманки, Сиз ҳамма-ҳамма нарсага қодирсиз. Қўлингиздан келмайдиган бирор иш, сиз еча олмайдиган бирор муаммо бўлиши мумкин эмас.

Мен ўз ҳаётим даврида беҳисоб кишиларни беҳуда безовталиқдан халос бўлишга, ваҳима-қўрқувни енгишга, инсон ўз куч-қобилиятига ишонч билан қарашга ўргатдим. Шунга қадар тингловчиларимга тавсия қиладиган бирор адабиёт – қўлланма йўқ эди. Курс фаолияти бевосита тингловчилар ҳаёти билан боғлиқ воқеа-ҳодисалар, хотиралар асосида олиб бориларди. Бугун мен сизга нима деяётганимдан қатъий назар, бир нарсани аниқ биламан ва ишонч билан айтаман: агар сиз ушбу

китобдаги маслаҳат ва йўл-йўриқларга тўғри амал қилсангиз ҳаётингизда мўъжиза, қувончли ўзгариш рўй бераётганини англаб етасиз.

Сиз аудитория қаршисида стулга ўтирган ҳолда фикрларингизни жамлаб сўзлашингизга бирор монетьлик кўрмайман. Тўғриси айтсам, нега энди одамлар қаршисида сўзламоқчи бўлсангиз ҳаяжон, қўрқув ичра асабларингиз титраши керак? Нима, улар сиздан имкони йўқ нарсани талаб қилишяптими? Ахир, улар ҳам сизга ўхшаган одам. Сиздан ортиқ жойи ёки алоҳида имтиёзи йўқ! Шунинг учун ҳам ҳозирча сизга ноқулай туюлаётган нуқсонлар ўқиш ва амалий машғулотлар давомида бартараф этилади. Табиатингиздаги тортинчоқлик ҳисси аста йўқолиб кетади. Шу нуқтаи назардан эътибор берилганда қўлингиздаги китоб унча-мунча хоҳишларингизни рўёбга чиқаришда чин кўмакчи бўла олади.

Биз анатомия-физиология ёки нутқ товушлари талаффузида иштирок этувчи аъзоларнинг ҳолати билан танишмаймиз, ўрганмаймиз. Биз ишни сизнинг ҳозирги ҳолатингиздан бошлаб, сиз нимага интилаётган бўлсангиз, ўша билан тугатамиз.

Сиздан талаб қилинадиган ягона вазифа бу китобда келтирилган тавсияларни жиддий бажариш, ҳар қандай мулоқотлардан ўринли фойдаланишдан иборат. Сиз қисқа муддатда кўнглингиздаги хоҳишларга эришиш учун қуйидаги тўрт йўл-йўриққа риоя қилишингиз шарт:

1. Мақсадга етиш учун дадиллик ва бирор-бир қатъий сабаб билан нутқингизни бошланг.

2. Сўзга чиқишга, албатта, тайёргарлик кўринг. Нима демоқчи эканлигингизни олдиндан билмасангиз, ўзингизни қатъиятсиз ҳис этасиз.

3. Ўзингизга ишонинг ва ҳар қандай қўрқувни енгинг.

4. Юқоридагиларни амалда қўлланг.

Бу ёруғ дунёда бирор тирик жонзот йўқки, у табиатан нотиқлик иқтидори билан туғилмаган бўлсин. Олис тарих саҳифаларидан нотиқлик санъати юксак мартаба даражасига кўтарилгани ҳақидаги маълумотлар бизгача етиб келган. Унинг қатъий талаб ва қоидалари мавжуд бўлиб, риторика (нотиқлик санъати назарияси) фанининг вужудга келишига асос бўлган. Бизнинг кунларимизга келиб риторика омма ҳузуридаги давомли суҳбат даражасига тушиб қолди. Ўтмишдаги нотиқлик бўйича шаклланган анчайин анъаналар бутунлай йўқолиб кетди.

Эндиликда тантанали маросим-у қурултойларда, масжидларда, радио ва телевиденида оддийгина бизга ёқадиган тарздаги нутқ ва эшиттиришлар маъқул келиб қолган. Биз хаёлан улар билан суҳбатлашгимиз, баҳслашгимиз келади. Бу суҳбатлар ўқитишдан кўра ўзаро мулоқотга ўхшаса янада соз бўларди.

Ўша 1912 йилларда тингловчиларим билан ўтказиладиган машғулотларни, талабалик давримда сабоқ берган ўқитувчиларимга тақлид қилганча олиб борар эдим. Аммо кўп ўтмай курс дастурига кўра дарсларни нотўғри ташкил қилаётганимни тушуниб етдим. Мактаб, коллежларда ўқув қўлланмаларини ўзлаштириш услуби менинг ўқув машғулотларим тингловчиларини қаноатлантирмаслигини, кўзланган самарага эришиб бўлмаслигини англадим ва бундай эскирган қоидалардан воз кечишимга тўғри келди.

Мен тингловчиларимда ўзига ишонч, дадиллик бахш этувчи усуллар ёрдамида асосиз тортинчоқлик, ҳаяжон ва қўрқувни бартараф этиш, дадил мулоқотга киришиш кўникмаларини ҳосил қилишга киришдим. Яъни ҳар бир тингловчим билан дастлаб якка тартибда, сўнг тингловчилар билан биргаликда суҳбатлар ўтказа бошладик. Уларда бошқалар олдида сўзлай олиш кўникмалари пайдо бўлгач, аста-секин ўзга нуқсонлар ҳам бартараф бўла бошлади. Шу тариқа улар

- Lituz.com

Elektron kitoblar

**To'liq qismini Shu tugmani
bosish orqali sotib oling!**